

Наталія Солонська

Київ (Україна)

УСНА ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ ДО КАНАДИ: ПЕРША ХВИЛЯ ІМІГРАЦІЇ

У 2016 р. минає 125 років від часу першого поселення українців у Канаді. Ця хвиля української еміграції складалася, в основному, із малограмотного, а той неписьменного населення, змушеного через моральні приниження, голод, неможливість виправити своє злиденне життя та абсолютну безперспективність майбутнього назавжди покинути батьківщину. На вільній канадській землі наших співвітчизників чекали значні випробування: сім'ями жили спочатку в землянках, бідували, важко працювали фізично, щоб перетворити дики прерії на плодоносні землі. Сакральні споруди, преса, видавництва, бібліотеки, читальні, школи, фонди, товариства, наукові осередки та інші співтовариства стали поставати пізніше. Тому події тих піонерських часів дослідники української діаспори в Канаді відтворювали на основі споминів очевидців про пережиті події; інтерв'ю, опитувань, розповідей, записів із датами та іменами людей; приватних бесід, листування, що є об'єктивним та неупередженим підґрунтям, джерельною базою досліджень. Уже засновники перших газет, розуміючи непересічну цінність цієї інформації, публікували на сторінках своїх часописів листи і дописи простих селян і робітників, учителів українських шкіл. Ці матеріали, доповнюючи їх розповідями ще живих свідків подій та іншими документами, переказами родичів перших поселенців використовували історики української діаспори в Канаді для написання історії піонерських часів.

Дописи з історії української імміграції Канади, побудовані на власних уявленнях, як правило, мають схожі назви: «Спомини про переживання перших переселенців в Канаді» (В. Чумер); «Споми-

ни піонера» (М. Далик); «Мої спомини» (А. Фаріон); «Про те, що лише в пам'яті вколисане» (Т. Гуменюк); «А так було в піонерських часах» (К. Івачевський) тощо.

Зі споминів перших іммігрантів, зіставлення подій, їх аналізу вимальовується ніде незархівована, не зафіксована в жодних офіційних документах, але історично об'єктивна картина життя перших українських поселенців. Для її відтворення важливого значення набувають методи усної історії.

Термін «усна історія» з'явився у західних колах інтелектуалів у 1838 р. Через сто років по тому професор Колумбійського університету Алан Невінс висунув ідею щодо створення організації із системного збору та записів усних оповідань. У науковий обіг дослідник увів термін усна історія в 1948 р. Усна історія одержала статус наукової дисципліни, коли було створено Кабінет усної історії при Колумбійському університеті (Нью-Йорк, США). Американський учений зініціював і створив величезну базу усних споминів політичних діячів США.

Нині виходять друком наукові журнали з проблем усної історії (в тому числі й в Канаді): «Oral History» (Великобританія), «Oral History Review» (США), «Words and Silence» («Слова та мовчання»), «Україна модерна» та ін.

У Канаді функціонує Центр дослідження української спадщини на Преріях. Заснований професором культурної антропології та головою кафедри релігієзнавства та культури коледжу Св. Томаса Мора, Саскачеванського університету (м. Саскатун) Наталією Ханенко-Фрізен. Вона є керівником програми усної історії, фундатором і головним редактором нового наукового журналу «Engaged Scholar Journal», який висвітлює проблематику та культурно-філософські засади діалогу та співпраці між академічною наукою та суспільством у Канаді та в світі.

Ми здійснюємо спробу привернути увагу наукових кіл і широкої громадськості до запровадження спільного українсько-канадського проекту і створення бази даних «живої історії» всіх хвиль української імміграції в Канаді; написання й видання монографії на підґрунті опублікованих і неопублікованих спогадів.